

Міністерство освіти і науки України

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Факультет економічних наук

Кафедра фінансів

Кваліфікаційна робота

освітній ступінь - бакалавр

на тему: **«ОЦІНКА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНИХ
УМОВАХ»**

Спеціальності:

072 Фінанси, банківська справа та
страхування

Ходзінська Анна Олександрівна

Керівник: Литвин А.В.

Кандидат економічних наук, старший
викладач, PhD у галузі фінансів

Рецензент Репіда В.І.

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою «_____»

Секретар ЕК Донкоглова Н.А.

«____» _____ 2021 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1 Сутність поняття платоспроможності підприємства та її роль у функціонуванні підприємства.....	6
1.2 Фактори впливу на платоспроможність підприємства.....	8
1.3 Підходи до розрахунку показників підприємства та їх місце в фінансовому аналізі.....	11
Висновки до розділу 1.....	14
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ У СУЧАСНИХ УМОВАХ НА ПРИКЛАДІ КОНКРЕТНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	15
2.1 Загальна характеристика підприємства.....	15
2.2 Аналіз основних показників фінансового стану підприємства.....	20
2.3 Аналіз платоспроможності підприємства.....	24
Висновки до розділу 2.....	29
РОЗДІЛ 3. МОДЕЛЮВАННЯ ВПЛИВУ ФАКТОРІВ НА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА В ДИНАМІЦІ.....	31
3.1 Вибір моделі та особливості аналізу.....	31
3.2 Побудова та оцінювання моделі.....	35
3.3 Шляхи підвищення платоспроможності підприємства.....	44
Висновки до розділу 3.....	47
ВИСНОВКИ.....	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	50

ВСТУП

Платоспроможність підприємств у сучасних умовах розвитку національної економіки вважають однією з важливих умов їх господарської діяльності, забезпечуючи фінансову стабільність та конкурентоспроможність на ринку. Будь-яка організація починає свою діяльність, маючи початковий власний капітал. У бізнесі та фінансах платоспроможність – це здатність бізнесу або фізичної особи покривати свої довгострокові постійні витрати. Платоспроможною є компанія, що має збалансовані грошові потоки та має достатньо активів, те саме стосується фізичної особи чи будь-якої організації.

Якщо компанія платоспроможна, вона може здійснити довгострокове розширення та зростання, а також виконати свої довгострокові фінансові зобов'язання. У сучасних умовах виконання зобов'язань своєчасно визначає рівень розвитку підприємства та його стабільність. А від платоспроможності залежить не лише розвиток, а й подальше існування підприємства.

Виконання підприємством своїх зобов'язань залежить від того, наскільки воно здатне виявляти ці потреби і очікування, ефективно їх задовольняти, витримуючи оптимальний баланс залучених ресурсів і створюваного додаткового продукту. Зазначена здатність підприємства вимагає ефективної координації дій в різних сферах, залучення найбільш передових технологій управління. Загалом оцінка рівня платоспроможності підприємства і аналіз платоспроможності необхідні для:

- регулярного прогнозування фінансового становища і стійкості;
- контролю за своєчасним виконанням зобов'язань компанії;
- підвищення довіри партнерів і інвесторів до проведення спільної діяльності;
- повного повернення кредитів і оцінки ефективності їх використання.

Актуальність теми даного дослідження полягає в тому, що забезпечення платоспроможності будь-якого підприємства є одним з найважливіших завдань

його діяльності та розвитку. Проблема платоспроможності в сучасному світі та для нашої країни є дуже актуальною. Вона має значний вплив на соціально-економічний розвиток будь-якої країни та підприємств. Дослідження та аналіз показників фінансового стану у сучасних умовах діяльності підприємств є надзвичайно важливим, а платоспроможність може бути ключовим показником, оскільки це один із способів продемонструвати здатність компанії керувати своєю діяльністю в найближчому майбутньому, а також зменшити можливість зростання залежності від кредиторів та потрапляння в боргову пастку.

Метою даного дослідження є виявлення шляхів та тенденцій, що дозволяють досягти оптимального фінансового стану на основі розрахунку показників оцінки платоспроможності підприємства. Щоб досягти мети роботи було поставлено наступні **завдання**:

- розкрити поняття платоспроможності та його місце в фінансовому аналізі;
- розглянути методiku розрахунку показників платоспроможності та провести аналіз для конкретного підприємства;
- змодельовати та проаналізувати чинники, що впливають на платоспроможність;
- запропонувати шляхи вирішення проблем та покращення фінансової ситуації у сучасних умовах.

Об'єктом даного дослідження виступає платоспроможність підприємства та тенденції її зміни.

Предметом даного дослідження є аналіз впливу як зовнішніх, так і внутрішніх факторів, що впливають на фінансовий стан підприємств, зокрема платоспроможність.

У даній роботі використовувалися такі **методи дослідження** як аналітичний метод, проведення математичних розрахунків та отримання конкретних висновків та результатів, за якими пропонується перелік шляхів вирішення проблеми або рекомендації, аналіз статей.

Інформаційну базу дослідження становлять результати наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених з питань платоспроможності та фінансового стану підприємств, фінансові звіти аналізованої компанії, ресурси мережі Інтернет.

Практичне застосування одержаних результатів полягає у розумінні факторів впливу на платоспроможність підприємств, можливостей та шляхів розвитку у випадку проблемної ситуації та нестабільного стану.

Наукова новизна даної роботи конкретизує та уточнює відомі теоретичні та практичні положення платоспроможності підприємств, розширює та показує можливі зв'язки та фактори впливу. У дипломній роботі проаналізовано фінансовий стан підприємства «Рошен» та на прикладі його фінансової звітності побудовано економетричну модель.

Ключові слова роботи: платоспроможність, фактори, фінансовий стан, стабільність, банкрутство, ризики.

У **першому** розділі кваліфікаційної роботи розглянуто теоретичні аспекти аналізу платоспроможності підприємства. У **другому** розділі наведені особливості аналізу платоспроможності на прикладі конкретного підприємства «Рошен». У **третьому** розділі проведено регресійний аналіз, за допомогою визначено основні фактори впливу на платоспроможність в динаміці, а також запропоновано шляхи їх підвищення.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність поняття платоспроможності підприємства та її роль у функціонуванні підприємства

Щоб зрозуміти поняття платоспроможності, спочатку потрібно зрозуміти, що таке активи та зобов'язання. Актив – це грошові кошти або предмет економічної вартості, який може бути перетворений у грошові кошти, наприклад, майно або дебіторська заборгованість. Зобов'язання – це все, що має компанія, таке як позики або кредиторська заборгованість. Для того, щоб компанія була платоспроможною, компанія повинна мати більше активів, ніж зобов'язань. Тому платоспроможність – це здатність компанії виконувати свої довгострокові фінансові зобов'язання [1].

Й інвестори, і кредитори зацікавлені у платоспроможності компанії. Інвестори прагнуть переконатись, що компанія має хороший фінансовий стан і може продовжувати рости, отримувати прибуток та виплачувати дивіденди. В основному інвестори стурбовані підтримкою рентабельності своїх інвестицій, а неплатоспроможна компанія, яка має занадто велику заборгованість, не зможе генерувати високий рівень прибутку.

Кредитори, з іншого боку, стурбовані в поверненні коштів. Якщо компанії не можуть отримати достатньо доходів для покриття своїх поточних зобов'язань, вони, ймовірно, не зможуть погасити нові зобов'язання.

Отже, платоспроможність – це можливість підприємства наявними грошовими ресурсами своєчасно погасити свої строкові зобов'язання. Коли підприємство має добрий фінансовий стан, воно платоспроможне [1].

Звісно, кожне підприємство має управляти власною платоспроможністю, тобто задовольняти в установлені строки повністю потреби кредиторів, а також

реалізовувати та забезпечувати стратегічні напрями своєї діяльності. Необхідним є організація управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, забезпечувати ефективне використання капіталу підприємства, а також забезпечувати ліквідність активів підприємства [2].

Забезпечення платоспроможності та підтримання вимагає зусиль та має значний вплив на розвиток та діяльність підприємства на ринку. Варто відмітити, що ті підприємства, які не можуть або не змогли стабілізувати ситуацію на етапі, коли ознаки погіршення їхньої платоспроможності лише починають проявлятися, змушені припиняти свою діяльність та проводити процедуру ліквідації [3]. Тому роль платоспроможності у функціонуванні та діяльності підприємств є надзвичайно важливою. Варто стежити за наявністю достатньої кількості коштів на рахунку та звертати увагу на відсутність простроченої кредиторської заборгованості. Адже кожне підприємство має на меті досягнення цілей фінансових результатів, запроваджує ефективні управлінські рішення та здійснює контроль за результатами власної діяльності.

Платоспроможне підприємство може в обумовлений термін повністю розрахуватися з кредиторами, постачальниками техніки та матеріалів для виробництва, оплачувати без затримок заробітні плати своїх співробітників, вчасно платити податки в державні служби. Залежно від того, як часто і вчасно підприємство погашає заборгованості, можна визначити наявність вільних грошових коштів.

Аналіз платоспроможності підприємства потрібен не тільки для того, щоб оцінити і спрогнозувати подальшу діяльність підприємства. Він необхідний і для банків, які виступають в ролі зовнішніх кредиторів. Адже перед видачею кредиту банку необхідно бути повністю впевненим, що позичальник зможе виплатити всю суму кредиту.

У сучасних умовах всі суб'єкти ринкових відносин зацікавлені в тому, щоб отримати об'єктивну інформацію про фінансовий стан своїх ділових партнерів. І одним з сигналів фінансового стану підприємств є платоспроможність.

Тому оцінка загального фінансового стану та платоспроможності компанії є не лише важливим елементом функціонування та управління підприємством, а й служать рекламою та візитівкою. Результати цієї оцінки дозволяють визначити місце та позицію підприємства на ринку серед конкурентів.

У сучасних умовах поточного економічного розвитку підприємства функціонують в часи невизначеності, що виникає при здійсненні вибору найбільш ефективного напрямку подальшого розвитку, а також високому впливу зовнішніх факторів, тому важливість оцінки платоспроможності для розуміння фінансового стану підприємства є дуже важливим.

Роль платоспроможності у функціонуванні підприємства також полягає і в тому, що приймаються рішення щодо залучення інвестицій, в підборі постачальників, а також пошуку висококваліфікованих співробітників. Платоспроможна компанія має явну перевагу над іншими організаціями схожого профілю.

У кінцевому підсумку, така організація не має конфліктів з державою і суспільством в цілому. Оскільки вона в чітко встановлені терміни оплачує податки в бюджет, внески до фондів соціального і медичного забезпечення, зароблену плату – співробітникам підприємства, дивідендні виплати – акціонерам даної компанії, а банкам надає гарантію повного повернення кредитів і сплати по них відсотків.

1.2 Фактори впливу на платоспроможність підприємства

Необхідно виділити фактори, які безпосередньо можуть вплинути на платоспроможність підприємства.

Загалом платоспроможність підприємства формується під впливом таких факторів:

- наявності активів, а саме грошових коштів і майна, яких буде достатньо для погашення наявних у компанії зобов'язань;

- достатнього ступеня наявних в організації активів, щоб при необхідності була можливість в найкоротші терміни перевести їх в гроші для погашення наявних зобов'язань [4].

Виділяють дві групи факторів – зовнішні та внутрішні. До внутрішніх відносять ті фактори, що визначають ефективність діяльності організації і є резервами поліпшення фінансового стану організації [4]:

- склад та структура продукції та послуг, що випускаються;
- розмір капіталу підприємства;
- структура та величина витрат виробництва та їх динаміка;
- стан майна підприємства та його фінансових коштів та майна, що включають резерви та запаси.

Внутрішні фактори також діляться на:

- виробничі – характеризують наявність і використання засобів і предметів праці, трудових і фінансових ресурсів;
- поза-виробничі – пов'язані з постачальницько-збутової та природоохоронної діяльністю, соціальними умовами праці і побуту [5].

Дія зовнішніх чинників зумовлена загальним макроекономічним станом, що склався в країні, їх виникнення безпосередньо не пов'язане з діяльністю підприємства. Найчастіше зовнішні чинники впливають на фінансову стійкість підприємства не прямо, а опосередковано через вплив на внутрішні чинники. Кожен з цих факторів може позитивно і негативно вплинути на платоспроможність компанії.

Залежно від того, на якій стадії розвитку перебуває економіка країни, будуть відрізнятися такі показники, як темпи зростання валового національного продукту, рівень доходів і прибутковості підприємств. Тому на кризовій стадії знижується платоспроможність підприємств, що негативно впливає на фінансову стійкість підприємств. Також в такий період зростає вплив інфляції на розмір чистого прибутку підприємства, що призводить до зменшення обсягів фінансових ресурсів підприємства і сприяє зниженню рівня його фінансової стійкості.

До групи зовнішніх факторів впливу на платоспроможність відносять ті фактори, що не залежать від діяльності організації:

- позиція підприємства на ринку;
- можливий потенціал щодо ділового співробітництва;
- рівень залежності від інвесторів та кредиторів;
- діюча податкова система;
- митна політика держави;
- рівень банківських відсотків;
- монополізація ринку;
- кліматичні умови;
- рівень безробіття;
- ефективність податкової системи;
- рівень доходу громадян;
- активність фондового ринку;
- пропозиції взаємозамінних товарів [6, с.1].

Окрім факторів, що можуть як зменшувати, так і підвищувати платоспроможність, наявні чинники, які мають однобічний вплив на підвищення платоспроможності підприємства:

- інвестування капіталу;
- скорочення дебіторської заборгованості;
- скорочення запасів;
- продаж необоротних активів;
- повернення наданих позик.

Фактори, що можуть зменшити платоспроможність підприємства є :

- інвестиції в основні засоби;
- використання резервних фондів;
- грошові виплати;
- зменшення виробничих обсягів, а також продажів товарів і робіт компанії;
- підвищення собівартості продукції;
- зниження обсягів прибутку;

- нестача власних коштів, як джерел фінансування роботи компанії, а також істотне підвищення заборгованостей;
- відволікання коштів в дебіторську заборгованість;
- збільшення запасів, що перевищують нормативний обсяг;
- неплатоспроможність споживачів товарів компанії [6].

Варто враховувати, що внутрішні фактори впливу на фінансовий стан та платоспроможність підприємства можуть негативно впливати на зовнішнє середовище (наприклад, збої у виробничому та технологічному процесах), при цьому зовнішні фактори мають змогу чинити негативний вплив на внутрішні процеси (наприклад, зміна політичного курсу, законодавчі негаразди) [6].

Можемо зробити висновок, що на платоспроможність компанії впливає багато чинників, як зовнішніх, так і внутрішніх. Дані фактори впливу можуть зменшувати платоспроможність (зниження обсягів прибутку, підвищення собівартості), так і підвищувати (інвестування капіталу, скорочення запасів).

1.3 Підходи до розрахунку показників підприємства та їх місце в фінансовому аналізі

Виділяють поточну та перспективну платоспроможність. Поточна платоспроможність – спроможність підприємства негайно сплатити власні поточні зобов'язання або ж в найближчому майбутньому. Перспективна платоспроможність є очікуваною в середньостроковій та довгостроковій перспективі та показує чи здатне підприємство вчасно розплачуватися за своїми зобов'язаннями в майбутньому періоді [7].

Існує декілька підходів до розрахунку та оцінки платоспроможності підприємства:

- аналіз грошових потоків підприємства – фінансове благополуччя підприємства багато в чому залежить від припливу грошових коштів, що забезпечують покриття його зобов'язань. Відсутність мінімально-необхідного запасу грошових коштів може вказувати на фінансові

труднощі. Надлишок грошових коштів може бути знаком того, що підприємство зазнає збитків [8];

- метод коефіцієнтів (відносних показників), що передбачає здійснення розрахунків показників – коефіцієнти платоспроможності показують стабільність положення фінансів підприємства і залежить від двох чинників. Першим з них вважається наявність майнових і фінансових активів, при цьому в такій кількості, якої цілком достатньо для виплати всіх поточних зобов'язань. Другий фактор – це ступінь ліквідності інших ресурсів, які при необхідності можуть бути конвертовані в активи для погашення потрібних зобов'язань;
- інтегральний метод, який дає змогу комплексно оцінювати рівень платоспроможності підприємства на основі єдиного інтегрального показника в динаміці й у порівнянні з підприємствами аналогами [8].

Необхідним та важливим є покриття довгостроковим капіталом необоротних активів, що характеризує рівень дотримання рівноваги. Фінансова рівновага характеризує стан фінансової діяльності підприємства, за якого потреба в збільшенні обсягу активів підприємства балансується можливостями підприємства щодо формування його фінансових ресурсів [9]. Є декілька коефіцієнтів, що допоможуть проаналізувати фінансовий стан компанії:

- коефіцієнт довгострокового фінансового забезпечення першого ступеня;
- коефіцієнт довгострокового фінансового забезпечення другого ступеня;
- коефіцієнт довгострокового фінансового забезпечення третього ступеня [9].

Зростання даних показників у динаміці свідчить про позитивну тенденцію та розвиток.

Розглянемо методику оцінки ліквідності та платоспроможності. Оцінка платоспроможності базується на коефіцієнтах, що розраховуються у вигляді відношення оборотних активів або окремих їх елементів до кредиторської заборгованості, і показують, якою мірою оборотні активи підприємства, а якщо їх не дістає, то і необоротні, здатні покрити борги. Схема оцінки цих відносин

виглядає так – зіставлення отриманих значень коефіцієнтів з нормативними значеннями. Вона включає такі елементи:

1. Вертикальний аналіз – аналіз структури звітних даних з метою виявлення відносної значимості тих чи інших статей і їх порівняння.

2. Горизонтальний аналіз – аналіз динаміки окремих статей звітних даних з метою виявлення і прогнозування властивих тенденцій (відхилення фактичного рівня від звітного).

3. Трендовий аналіз – застосовується при вивченні окремих темпів зростання і приросту показників за ряд років до рівня базисного. Розглянемо детальніше коефіцієнти, які будуть розглянуті при аналізі платоспроможності підприємства:

- коефіцієнт фінансової автономії;
- коефіцієнт фінансової незалежності;
- коефіцієнт маневреності власного капіталу;
- коефіцієнт концентрації позикового капіталу;
- коефіцієнт співвідношення власних та позикових коштів;
- коефіцієнт забезпечення власними засобами;
- продуктивність праці;
- фондовіддача;
- оборотність коштів;
- час обороту коштів;
- час обороту кредиторської заборгованості;
- тривалість операційного циклу;
- тривалість фінансового циклу;
- коефіцієнт погашення дебіторської заборгованості;
- оборотність власного капіталу;
- оборотність сукупного капіталу;
- коефіцієнт стійкості економічного росту;
- поточна платоспроможність;
- коефіцієнт Бівера [10].

Можемо зробити висновок, що є достатня кількість підходів до розрахунку та оцінки платоспроможності підприємства. Основними з них є аналіз грошових потоків, метод коефіцієнтів (відносних показників) та інтегральний метод. Також можливим є проведення вертикального, горизонтального та трендового аналізів.

Висновки до розділу 1

Підсумовуючи, платоспроможність – це можливість підприємства наявними грошовими ресурсами своєчасно погасити свої строкові зобов'язання. Коли підприємство має добрий фінансовий стан, воно платоспроможне. Кожне підприємство повинне управляти власною платоспроможністю, тобто задовольняти в установлені строки повністю потреби кредиторів, а також реалізовувати та забезпечувати стратегічні напрями своєї діяльності. Це є необхідною та важливою умовою функціонування, діяльності та розвитку на ринку. Платоспроможне підприємство може в обумовлений термін повністю розрахуватися з кредиторами, постачальниками техніки та матеріалів для виробництва, оплачувати без затримок заробітні плати своїх співробітників, вчасно платити податки в державні служби.

У сучасних умовах на платоспроможність підприємств впливає багато факторів, які можуть підвищувати або ж зменшувати платоспроможність. Також виділяють зовнішні та внутрішні фактори впливу, наприклад, рівень залежності від інвесторів та кредиторів, діюча податкова система і т.д.

Виділяють певні методи для оцінки платоспроможності, серед яких вагомими є аналіз грошових потоків підприємства, метод коефіцієнтів та інтегральний метод, які є досить ефективними при оцінці платоспроможності.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ У СУЧАСНИХ УМОВАХ НА ПРИКЛАДІ КОНКРЕТНОГО ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Загальна характеристика підприємства

Для аналізу платоспроможності в даній роботі було обрано кондитерську корпорацію «ROSHEN», що є одним з найбільших світових підприємств, що виробляє кондитерські вироби. Приватне акціонерне товариство «Київська кондитерська фабрика «Рошен» займається декількома видами діяльності, а саме:

- розвиток виробництва та реалізації кондитерських виробів, напівфабрикатів та інших товарів народного споживання та виробничого призначення;
- проведення та розвиток комерційної діяльності, що пов'язана з придбанням сировини, матеріалів, реалізацією готової продукції та інших товарно-матеріальних цінностей, а також здійснення бартерних та лізингових операцій;
- проведення торговельної діяльності у сфері оптової торгівлі через оптові бази, товарні склади, склади-холодильники, а також склади-магазини;
- біржова та аукціонна торгівля, брокерська діяльність;
- проведення маркетингових досліджень з питань формування попиту населення на товари широкого вжитку та асортименту товарів, оцінки його впливу на виробничо-збутову діяльність підприємств-виробників;
- надання представницьких, посередницьких, експедиційних, складських, побутових, побутово-комунальних, дилерських, брокерських, маркетингових, інжинірингових та інших послуг громадянам та суб'єктам господарської діяльності [11].

Дана компанія до 2000 року мала назву «Укрпромінвесткондитер», проте дана назва була досить не адаптованою до світового рівня, тому управління

компанії прийняло рішення змінити назву підприємства, зайнятися ребрендингом. Це було необхідно для того, щоб бренд зміг завоювати міжнародний ринок кондитерських виробів. Нове ім'я мало запам'ятовуватися споживачами одразу, бути простим та з чітким звучанням.

Нова назва намагалася бути співзвучною з аристократизмом, проте така версія не підходила. Тому обрали наступний варіант - зв'язати бренд зі прізвищем власника. Таким чином назву корпорації «ROSHEN» утворили з частини прізвища засновника - Петра Порошенка. Відкинувши перший та останній склад прізвища, отримали вже нову назву для компанії.

Загалом підприємство «Рошен» було засноване в 1996 році. Діяльність підприємства почалася з придбання шести фабрик в різних містах України, Росії та Литви. Всі фабрики обладнали відповідно до європейської стандартизації, використовували хорошу сировину та постійно були в пошуку нових рецептів. Ці чинники швидко змогли підвищити інтерес до виробника. Наразі підприємство виробляє та реалізує різноманітні та оригінальні види печива, пастили, цукерок, тортів та інші.

Маючи на меті поширення продукції на міжнародний ринок, управління прийняло рішення перейменувати підприємство в лаконічну назву «Roshen». Саме під цією назвою корпорація відома за кордоном, адже є простою, зрозумілою та чіткою. В 2002 році підприємство почало активну рекламну кампанію. Вона змогла принести свої плоди, адже вся рекламна політика була продумана.

Як і будь-яке підприємство, «Рошен» також має свої принципи, яких дотримується:

- фахівці корпорації постійно працюють над розробкою нових рецептів та застосуванні нових начинок, що сподобаються споживачам;
- дотримання міжнародних вимог на всіх етапах виробництва продукції підприємства;
- робота над розвитком структурованої логістичної мережі, що допомагає оперативно та якісно доставляти товар в різні куточки країни та світу.

Одним з важливих компонентів успіху компанії є досить великий штат співробітників. Вони ретельно працюють та продумують кожен елемент упаковки, підбирають колірну гамму для продукції, узгоджують дизайн цукеркової обгортки. Співробітники компанії дійсно мають особливий підхід до деталей, а використання натуральної хорошої сировини та поєднань смаків дозволяють підприємству «Рошен» бути активним учасником на українському та міжнародному ринку та задовольняти споживачів продукції.

Щодо поширення продукції у світі, то вона представлена в багатьох країнах. Наприклад, в Україні, Японії та Китаї, Європі, Канаді, Кореї, Казахстані, США, Вірменії та інших країнах. Кондитерська корпорація «Рошен» має конкурентів, проте на даний момент вона є одним з найбільших українських виробників кондитерських виробів. А головний офіс корпорації «Рошен» знаходиться в Києві.

Корпорація «Рошен» входить в групу «Укрпромінвест». А ключовим співвласником групи «Укрпромінвест» є Петро Порошенко – політик, колишній народний депутат та президент, відомий український бізнесмен та політик.

На даний момент до складу Корпорації входять українські фабрики (Київська, Кременчуцька, Бориспільська та два виробничі майданчики у Вінниці), Клайпедська кондитерська фабрика (Литва), Bonbonetti Choco Kft (Будапешт, Угорщина), а також Вінницький молочний завод, який забезпечує фабрики натуральною високоякісною молочною сировиною [12].

Корпорація «Рошен» займається реалізацією масштабних благодійних та соціальних проектів. А з березня 2015 року компанія почала втілювати в проект дороги «Охматдит» - національній дитячій лікарні. [13].

Корпорація «Рошен» спрямовує десятки мільйонів гривень, щоб придбати та встановити найсучасніше хірургічне обладнання в дитячій лікарні «Охматдит», займається контролем та роботою ліфтів, світильників та повну реконструкцію усіх систем комунікації, такі як електроживлення клініки, вентиляція та її опалення.

Також підприємство «Рошен» регулярно надає допомогу тим, хто постраждав у зоні АТО – залучаються реабілітаційні центри та клініки в інших країнах (Німеччина, Греція, Словаччина, Австрія), також «Рошен» надає можливість проходити психосоціальну та необхідну фізичну реабілітацію в клініках України.

Також варто зазначити, що корпорація «Рошен» активно інвестує свої грошові кошти. Наприклад, у 2013-2018 роках корпорація змогла проінвестувати близько 88,5 млн грн в виробниче обладнання та 243 млн грн були спрямовані, щоб реконструювати приміщення фабрики та зайнятися благоустроєм прилеглих територій [13].

Корпорація «Рошен» активно займається розвитком культурно-соціальних проєктів. Наприклад, у Вінниці встановлення музичного фонтану та повністю його технічне обслуговування, створення нових музичних та світових шоу, відкриття декількох ковзанок у містах (Київ, Дніпро, Харків), реконструкція на Подолі Театру, робота над модернізацією зоопарку в Черкасах та інше.

Перший фірмовий магазин «Рошен» відкрився у 2007 році на проспекті Науки, 1. Фірмові оновлені магазини також славляться казковими вітринами, що притягують погляди потенційних споживачів. Ці вітрини є інноваційними та є елементом успішної політики маркетингової кампанії [13].

Перед аналізом фінансових показників платоспроможності підприємства та їх оцінки, варто розглянути яку позицію на ринку воно має. Кожне підприємство має на ринку достатню кількість конкурентів, тому доцільним є проведення аналізу позиції підприємства на ринку. Визначення позиції підприємства на ринку дозволить:

- розробити заходи, що зможуть покращити конкурентоспроможність підприємства, зберегти стан компанії та покращити рівень розвитку;
- залучити кошти інвесторів у виробництво, визначити слабкі сторони та проаналізувати потенційні загрози від конкурентів;
- продумати вихід підприємства на нові ринки для збуту продукції;
- провести нову, покращену рекламну компанію для залучення більшої кількості споживачів.

Для стратегічного аналізу позиції підприємства на ринку найчастіше застосовують метод SWOT-аналізу, що допомагає визначити сильні та слабкі сторони, а також потенційні можливості та загрози розвитку.

Для кожного підприємства є важливим бачити ті сфери, якими воно може управляти. Це можуть бути внутрішні ресурси, якими володіє компанія, а також підприємство має знати та брати до уваги ті чинники, що можуть перебувати поза зоною їхнього впливу, тобто зовнішні загрози для бізнесу.

Таблиця 1.1 SWOT – аналіз підприємства «Рошен»

Сильні сторони (S)	Слабкі сторони (W)
високий рівень кваліфікації персоналу	висока ступінь зносу обладнання
виробничі об'єкти сертифіковані відповідно до міжнародних вимог	надходження на ринок альтернативних товарів
активне впровадження інновацій	уповільнення зростання ринку
великий асортимент продукції	високі оперативні витрати
Потенційні можливості (O)	Потенційні загрози (T)
вихід на міжнародний ринок	економіко-політична нестабільність на національному ринку
проведення маркетингових досліджень з вивчення нових каналів збуту	зниження доходів населення
додатковий державний контроль якості продукції	варіюється курс долара
ріст інформаційного забезпечення	зміни в потребах і смаках споживачів

Джерело: складено автором на основі даних [13]

ТОВ «Рошен», безумовно, лідирує в продажах шоколадних цукерок, батончиків, а також тортів. Розглянувши сильні та слабкі сторони підприємства та проаналізувавши загрози та потенційні можливості, можемо зробити висновок,

що ТОВ «Рошен» мають можливість бути конкурентоспроможним на ринку й надалі.

2.2 Аналіз основних показників фінансового стану підприємства

Аналіз фінансових показників — один з методів оцінки стану підприємства і його можливостей в майбутньому. Він виступає основою стратегічного планування, допомагає управлінцям виявити ресурси і напрями подальшого розвитку підприємства, знайти його сильні і слабкі сторони. Для проведення аналізу обрано баланс та фінансові звіти «Рошен» за 2016-2018 рр., що відображають фінансовий стан підприємства та показують чим володіє підприємство та як саме фінансуються пасиви.

Визначення фінансового стану є важливим для кожного окремого бізнесу. Фінансовий стан компанії вимірюється показниками, які вона приймає у фінансових звітах компанії: позитивний та зростаючий звіт про рух грошових коштів; зростання прибутку у звіті про прибутки та збитки та залишок активів, зобов'язань та власного капіталу в балансі.

Фінансовий стан підприємства характеризується показниками, що відображають формування і використання фінансових коштів. У ринковій економіці фінансовий стан відображає кінцеві результати роботи підприємства. Ці результати становлять інтерес для менеджерів і власників підприємства і для партнерів по бізнесу, від державних, фінансових, податкових органів:

- для менеджерів компанії, і в першу чергу фінансових менеджерів, важлива оцінка ефективності рішень, використовуваних ресурсів і отриманих фінансових результатів;
- власники, у тому числі акціонери, хочуть знати, які будуть: віддача від вкладених у підприємство коштів, рентабельність підприємства, а також рівень економічного ризику;
- кредиторів і інвесторів цікавить повернення виданих кредитів і реалізація інвестиційних проектів;

- постачальникам важлива оцінка оплати за поставлену продукцію і т.д.

Необхідним для аналізу є оцінка співвідношення темпів зростання активів, чистого доходу та чистого прибутку.

Таблиця 1.2 Оцінка співвідношення темпів зростання активів, чистого доходу від реалізації та чистого прибутку

ТЕМПИ ПРИРОСТУ АКТИВІВ ТА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА					
Показники, тис. грн.	За звітний період, тис. грн. (2018 р.)	За попередній звітний період, тис. грн. (2017 р.)	За попередній звітний період (2016 р.)	Темп приросту, (2018 року до 2017 року)%	Темп приросту, (2017 року до 2016 року)%
Чистий дохід	373 344	259 205	232 312	44,03%	11,58%
Активи	991 724	793 915	659 017	24,92%	20,47%
Чистий прибуток	11 125	2 768	3 919	301,91%	-29,37%

Джерело: складено автором на основі даних [30]

У таблиці можемо розглянути порівняння темпів приросту за 2016 – 2018 рр. по таким показникам як чистий дохід, активи та чистий прибуток. Використовуючи порівняння темпів приросту активів з темпами приросту чистого доходу та темпами приросту чистого прибутку, можемо визначити рівень оптимальності нарощення активів.

У даному випадку темпи приросту чистого доходу більші ніж темпи приросту активів, що свідчить про те, що прибуток підприємства зростає швидше, ніж обсяги реалізації та сукупного капіталу внаслідок того, що рівень рентабельності продажів підвищується.

Варто зазначити щодо темпів приросту чистого прибутку, що є більшими за темпи приросту активів (за 2017-2018 рр.), а темпи приросту активів є меншими. Можемо зробити висновок, що зростання цін на продукції допомогло досягнути підвищення ефективності активів компанії [14].

Таблиця 1.3 Діаграма фінансового стану підприємства 2018 (на кінець року)

Актив		Сума, тис.грн.	
Необоротні активи	Основні засоби	598 455	899 314
	Довгострокові фінансові інвестиції	20	
	Інвестиційна нерухомість	300 839	
Запаси	Запаси	9 749	9 749
Грошові кошти, розрахунки та інші активи	Дебіторська заборгованість	80 381	82 661
	Гроші та їх еквіваленти	1 616	
	Інші оборотні активи	664	
Разом			991 724

Пасив		Сума, тис.грн.
Власні та прирівняні до них кошти	Власний капітал	549 086
Довгострокові зобов'язання	Довгострокові зобов'язання	30 499
кредиторська заборгованість та інші короткострокові пасиви	Поточні зобов'язання і забезпечення	412 139
Короткострокові кредити та позики	Короткострокові кредити та позики	0
Разом		991 724
РБ 1 (довг. зобов'язання + власний капітал) - необоротні активи		-319 729
РБ 2 (запаси + грошові кошти) - кредитор.заборг.		-319 729

Джерело: складено автором на основі даних [30]

За даними фінансової звітності 2018 року побудовано діаграми фінансового стану підприємства на кінець звітного періоду.

Визначено власні оборотні кошти (робочий капітал) двома способами та продемонстровано величину власних оборотних коштів на діаграмі фінансового стану. Розраховували робочий капітал двома способами: від суми довгострокових зобов'язань та власного капіталу відняти необоротні активи, або від суми запасів та грошових коштів відняти кредиторську заборгованість.

Результатом є -319 729, тобто робочий капітал має від'ємне значення. Керівництво компанії може надавати цілеспрямований вплив на платоспроможність виходячи з обраної політики управління робочим капіталом, у відповідності зі структурою поточних активів і пасивів, характером і причинами змін величини робочого капіталу.

Ефективне управління робочим капіталом допомагає підтримувати ефективну діяльність, а також може сприяти підвищенню прибутку та прибутковості компанії. Управління оборотними коштами включає управління запасами та управління дебіторською та дебіторською заборгованістю. Основні цілі управління оборотним капіталом включають підтримку операційного циклу оборотного капіталу та забезпечення його упорядкованої роботи, мінімізацію витрат капіталу, витраченого на оборотний капітал, і максимізацію віддачі від інвестицій в оборотні активи.

Робочий капітал є основним показником ефективності, ліквідності та загального стану здоров'я компанії. Це відображення результатів різних видів діяльності компанії, включаючи збір доходів, управління боргом, управління запасами та платежі постачальникам. Це пов'язано з тим, що він включає товарно-матеріальні запаси, кредиторську та дебіторську заборгованість, грошові кошти, частини боргу, що підлягають сплаті протягом року, та інші короткострокові рахунки [15].

Управління робочим капіталом - це набір оперативних дій і рішень:

- моніторинг рівня поточних активів (сюди ж відносяться і грошові активи, хоча вони прямого відношення до робочого капіталу не мають);
- дотримання встановлених пропорцій між короткостроковими і довгостроковими позиками, використовуваними для фінансування поточних активів;
- підтримання оптимального рівня інвестицій в кожен вид поточних активів;
- пошук і формування специфічних джерел кредитування, оптимізація рівня і структури поточних пасивів;
- скорочення кредиторської заборгованості;
- підтримання безперервної ліквідності компанії і створення умов для її сталого розвитку;
- збалансованість грошових потоків;
- прогнозування, бюджетування і постійний моніторинг грошових потоків [16].

Чистий оборотний капітал є «фінансовою подушкою» для термінового погашення всіх або більшої частини короткострокових зобов'язань підприємства, і продовження роботи, нехай навіть в меншому обсязі.

Негативний робочий капітал виникає у тому випадку, коли пов'язаний в матеріальних запасах і дебіторській заборгованості капітал фінансується за рахунок постачальників, тобто кредиторська заборгованість більше, ніж сума товарно-матеріальних запасів і дебіторської заборгованості.

Аналізуючи фінансовий стан підприємства «Рошен», можемо зробити висновок, що кредиторська заборгованість у розмірі 412 139 грн більше, ніж сума дебіторської заборгованості у розмірі 80 381 грн та суми товарно-матеріальних запасів у розмірі 9 749. Звідси виникає і від'ємне значення робочого капіталу.

2.3 Аналіз платоспроможності підприємства

Аналізуючи платоспроможність підприємства, важливо визначити та проаналізувати показники фінансового довгострокового забезпечення.

Розрахуємо вище наведені коефіцієнти першого, другого та третього ступенів. Дані коефіцієнти показують рівень покриття необоротних активів довгостроковим капіталом та характеризують на якому рівня підприємство дотримується та зберігає фінансову рівновагу [17].

Коефіцієнт довгострокового фінансового забезпечення першого ступеня визначається як відношення власного капіталу до необоротних активів.

Таблиця 1.5 Динаміка коефіцієнту довгострокового фінансового забезпечення першого ступеня за 2016-2018 рр.

	Власний капітал	Необоротні активи	Коефіцієнт
2016	534 449	567 076	0,94
2017	537 942	701 314	0,77
2018	549 086	899 314	0,61

Джерело: складено автором на основі даних [30]

Значення даного показника повинно бути більшим ніж 0,5 – 0,7 %. У випадку з підприємством «Рошен» даний показник є в межах нормативних значень, адже значення даного показника більше за 0,5 %.

Проаналізуємо коефіцієнт довгострокового фінансового забезпечення другого ступеня, що розраховується як відношення суми власного капіталу та довгострокових зобов'язань до необоротних активів. Даний коефіцієнт має бути більшим за одиницю, бажані значення від 1,2 – 1,6. Можемо відмітити, що показник є в межах норми, тому підприємство можемо вважати потенційно платоспроможним. Проте за 2018 рік прослідковується показник нижчий від норми.

Таблиця 1.6 Динаміка коефіцієнту довгострокового фінансового забезпечення другого ступеня за 2016-2018 рр.

	Довгострокові зобов'язання	Власний капітал	Необоротні активи	Коефіцієнт
2016	38 308	534 449	567 076	1,01
2017	203 974	537 942	701 314	1,06
2018	30 499	549 086	899 314	0,64

Джерело: складено автором на основі даних [30]

Розрахуємо також коефіцієнт довгострокового забезпечення третього ступеня, що є відношенням суми власного капіталу та довгострокових зобов'язань до суми необоротних активів та постійних оборотних активів.

Таблиця 1.7 Динаміка коефіцієнту довгострокового фінансового забезпечення третього ступеня за 2016-2018 рр.

	Довгострокові зобов'язання	Власний капітал	Постійні оборотні активи	Необоротні активи	Коефіцієнт
2016	38 308	534 449	94 290	567 076	0,87
2017	203 974	537 942	92 601	701 314	0,93
2018	30 499	549 086	92 410	899 314	0,58

Джерело: складено автором на основі даних [30]

Збільшення даного коефіцієнту в динаміці є позитивною тенденцією, проте за 2018 рік маємо негативну динаміку порівняно з попередніми роками.

Проведемо аналіз платоспроможності підприємства «Рошен» та розрахуємо наступні коефіцієнти (наведені в таблиці 1.8.)

Таблиця 1.8 Показники оцінки платоспроможності підприємства

Коефіцієнти	Формули	2016	2017	2018
Коефіцієнт фінансової незалежності	(ВК+прирівнені до власних) / Баланс	0,81	0,68	0,69
Коефіцієнт фінансової залежності	1 / Коеф.фін.незал.	1,23	1,48	1,45
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Робочий капітал / Власний капітал	-0,09	-0,02	-0,58
Коефіцієнт концентрації позичкового капіталу	1- Коеф.фін.незал.	0,19	0,32	0,31
Коефіцієнт фінансового ризику	(ПК-Кошти прирівнені до власних) / (ВК+прир.до власних)	0,23	0,48	0,81
Коефіцієнт фінансової стабільності	1 / Кфін.риз	4,32	2,1	1,24
Фондовіддача	Дохід від реалізації / середня вартість основних засобів	0,39	0,41	0,57
Коефіцієнт оборотності запасів	Собівартість реалізованої продукції / середня вартість запасів	26,75	30,7	42
Тривалість одного обороту запасів, днів	360 / оборотність запасів	13,64	11,89	8,69
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Чистий дохід / середня дебіторська заборгованість	2,78	3,42	4,72

Джерело: складено автором на основі даних [30]

На практиці частіше використовують коефіцієнтний метод, який передбачає здійснення розрахунків показників платоспроможності підприємства.

Метод фінансового аналізу, заснований на використанні фінансових коефіцієнтів, дозволяє виявити окремі напрямки, за якими доцільно провести більш детальне дослідження причин, що призвели до погіршення показників діяльності організації. Висновок про незадовільний значенні фінансового коефіцієнта можна зробити на основі порівняння отриманого результату з базовим показником. Якщо розрахований фінансовий коефіцієнт виявився менше базового значення, це не завжди свідчить про погіршення фінансового стану підприємства.

Коефіцієнт фінансової незалежності показує рівень концентрації власного капіталу компанії. Даний показник повинен бути не менше ніж 0,5 – 0,6, що і прослідковується в даному підприємстві.

Коефіцієнт фінансової залежності показує у скільки разів рентабельність власного капіталу перевищує рентабельність активів. Нормативне значення даного показника знаходиться в межах від 1,5 до 2,5 залежно від галузі. У нашому випадку даний коефіцієнт менше 2, що є в межах норми [18] .

Коефіцієнт маневреності власного капіталу визначає частку капіталу, яка вкладена в оборотні активи, тобто ту частку, що знаходиться в обігу та використовується підприємством для фінансування діяльності. Нормативним значенням даного коефіцієнту є 0,1 та вище, проте підприємство «Рошен» має від'ємний коефіцієнт маневреності власного капіталу, тобто необхідно збільшувати частку власних ресурсів, що в подальшому призведе до збільшення даного показника. На даний момент від'ємне значення характеризує такий стан, що залучені кошти та власний капітал фінансують необоротні засоби, а щоб профінансувати оборотні активи, потрібно обирати позичкові джерела, що в свою чергу понижує фінансову стійкість підприємства.

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу показує яка частка залученого майна в активах, що має підприємство та наскільки залежить підприємство від кредиторів. Нормативне значення даного показника знаходиться в межах 0,4 – 0,6.

Значення коефіцієнту концентрації позикового капіталу для даного підприємства є нижчим за нормативні межі, що може означати неповне використання потенціалу підприємства, тому доцільним є залучити додаткові позикові кошти.

Коефіцієнт фінансового ризику дає змогу зрозуміти скільки підприємство залучило коштів на 1 гривню вкладених в активи власних коштів. Якщо значення даного коефіцієнту досить високе, то це означає, що вкладати капітал у дане підприємство є ризиковим. Нормальним значенням та співвідношенням є те, коли одна третина фінансування формується за рахунок позикових коштів.

Коефіцієнт фінансової стабільності є індикатором фінансової стійкості, що показує чи здатна компанія відповідати за своїми зобов'язаннями в довгостроковій перспективі. Отримане значення даного коефіцієнту вказує на те, скільки гривень власного капіталу припадає на кожну гривню зобов'язань компанії. Якщо даний коефіцієнт досить високий, це означає, що підприємство має низький рівень фінансових ризиків [18].

Даний показник для підприємства «Рошен» є в межах нормативних значень, проте бажаним варіантом розвитку є залучення додаткових позикових коштів, якщо підприємство може інтенсифікувати свою діяльність.

Фондовіддача – показник, що показує чи ефективно використовує основні засоби підприємство, є показником ділової активності. Тобто означає скільки продукції виробили та яку кількість послуг надали на кожну гривню вкладених коштів підприємства в основні засоби. Для підприємства «Рошен» показник фондовіддачі в динаміці збільшується, що показує те, що компанія підвищує ефективність використання основних засобів.

Коефіцієнт оборотності запасів також є показником ділової активності, що показує чи ефективно підприємство керує запасами. Таким чином показник свідчить про кількість оборотів, які здійснюють запаси за рік. Якщо рівень запасів, незавершеного виробництва, готової продукції і т.д. безперебійно забезпечують процес виробництва та збуту, а мінімум фінансових ресурсів спрямовується на фінансування запасів, то такий варіант управління можна вважати ефективним.

Тривалість одного обороту запасів показує скільки днів запаси зберігаються на складі компанії. Для підприємства «Рошен» даний показник в динаміці зменшується, що свідчить про позитивну тенденцію. Тобто менше коштів спрямовуються на формування запасів.

Також був проаналізований коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, що вказує чи ефективно підприємство управляє заборгованістю клієнтів та інших дебіторів. Тобто скільки разів дебітори погасили свої зобов'язання перед підприємством. При дослідженні даного показника в динаміці для підприємства «Рошен» за 2016 – 2018 рр., можемо побачити збільшення показника, що свідчить про позитивну тенденцію.

Можемо зробити висновок, що досліджуване підприємство є платоспроможним, оскільки переважна більшість показників підприємства є в межах нормативних значень.

Висновки до розділу 2

Проаналізовано історію бренду «Рошен», становлення як корпорації та основні напрями роботи. Завдяки SWOT-аналізу визначено сильні сторони підприємства (активне впровадження інновацій, великий асортимент продукції, високий рівень кваліфікації персоналу, виробничі об'єкти сертифіковані відповідно до міжнародних вимог), слабкі сторони (уповільнення зростання ринку), потенційні можливості (проведення маркетингових досліджень з вивчення нових каналів збуту), а також потенційні загрози (економіко-політична нестабільність на національному ринку).

Використано метод коефіцієнтів, за допомогою якого розраховані та визначені показники фінансового стану та платоспроможності підприємства, використовуючи фінансову звітність за 2016-2018 рр. У динаміці розраховані темпи приросту чистого доходу та активів, що мають позитивну тенденцію, а

темпи приросту чистого прибутку мають спершу від'ємний показник, що наступного року збільшується та має позитивну тенденцію.

За допомогою діаграми фінансового стану визначений розмір робочого капіталу, що є відображенням ефективності та ліквідності компанії «Рошен». У даному випадку робочий капітал має від'ємне значення. Коефіцієнти довгострокового фінансового забезпечення першого, другого та третього ступенів є в межах нормативних значень. За допомогою методу коефіцієнтів розраховані показники платоспроможності компанії, результати яких порівнюються з базовим показником та зроблені певні висновки.

Більшість проаналізованих показників є в межах нормативних значень, проте коефіцієнт маневреності власного капіталу, що має бути від 0,1 і вище, має від'ємне значення від -0,09 до -0,58. Також коефіцієнт концентрації позикового капіталу є нижчим за нормативні межі – від 0,19 до 0,31 при нормі в 0,4 до 0,6. Інші показники є в межах нормативних значень та в динаміці мають позитивну тенденцію.

РОЗДІЛ 3

МОДЕЛЮВАННЯ ВПЛИВУ ФАКТОРІВ НА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА В ДИНАМІЦІ

3.1 Вибір моделі та особливості аналізу

Для прогнозування платоспроможності, стійкості роботи підприємства, можливостей подальшого розвитку, а також ризиків банкрутства використовують різні економіко-математичні моделі.

У попередньому розділі проаналізовано фінансову діяльність ТОВ «Рошен» та зроблено висновки, що підприємство є платоспроможним. Проте існують певні ризики, які варто проаналізувати.

Спершу проаналізуємо багатofакторну модель Бівера. Відомий фінансовий аналітик Вільям Бівер запропонував свою систему показників для оцінки фінансового стану підприємства з метою визначення ймовірності банкрутства – п'ятифакторну модель, яка містить такі індикатори:

- рентабельність активів;
- питома вага позикових коштів у пасивах;
- коефіцієнт поточної ліквідності;
- частка чистого оборотного капіталу в активах;
- коефіцієнт Бівера (відношення суми чистого прибутку і амортизації до позикових коштів).

У. Бівер вибрав з 30 основних фінансових аналітичних коефіцієнтів за допомогою дихотомічного класифікаційного тесту 5 основних, які найкраще прогнозували банкрутство.

Їх він розраховував для 79 підприємств банкрутів і 79 підприємств небанкрутів.

Найкращий показник оцінки фінансового стану, за словами Бівера - відношення чистих грошових потоків до суми зобов'язань [19].

Таблиця 1.9 Багатофакторна модель Бівера

Показник	Значення показника			ТОВ «Рошен»
	Успішні	За 5 років до банкрутства	За рік до банкрутства	
1. Коефіцієнт Бівера	0,4 – 0,17	0,17 – -0,15	<-0,15	0,05
2.Рентабельність активів	6 – 8	4	-22	1,55
3.Фінансовий леверидж, %	<37	<50	<80	44%
4. Частка чистого оборотного капіталу в активах	<0,4	<0,3	<0,06	-0,35
5. Коефіцієнт поточної ліквідності	<3,2	<2	<1	2,8

Джерело: складено автором на основі даних [30]

Рентабельність активів розраховується як чистий прибуток помножений на 100 поділений на сукупні активи. Для ТОВ «Рошен» даний показник становить 1,55, що може свідчити про втрату платоспроможності найближчі 5 років.

Фінансовий леверидж розраховується як сума довгострокових та короткострокових зобов'язань поділені на активи. Даний показник для фінансово стійких компаній є менше 37%, для ТОВ «Рошен» значення становить 44%, що є близьким до фінансово стійких, проте можливо в перспективі 5 років і банкрутство.

Коефіцієнт поточної ліквідності розраховується як оборотні активи поділені на суму довгострокових та короткострокових зобов'язань. Даний коефіцієнт має бути в межах 3,2 та менше. Проте у випадку з підприємством «Рошен» може прослідкувати значення 2,8, що не є низьким, проте і не високим, щоб вважати підприємство точно фінансово стійким.

Частка чистого оборотного капіталу в активах розраховується як різниця власного капіталу та необоротних активів поділені на активи. Дане значення

свідчить про негативну динаміку, адже є від'ємним та відповідає колонці – за рік до банкрутства. Підприємству варто зосередитися на даній проблемі, щоб попередити та покращити платоспроможність.

Також проаналізовано коефіцієнт Бівера, що розраховується як чистий прибуток та амортизація поділені на суму довгострокових та короткострокових зобов'язань. Значення даного коефіцієнту для фінансово стійких підприємств має бути від 0,4 до 0,17. Коефіцієнт Бівера для підприємства становить 0,05, що може свідчити про можливе банкрутство найближчі 5 років [20].

Таким чином, можна зробити висновок, що підприємство «Рошен» має загрозу стати банкрутом за 5 років, якщо не зверне увагу на слабкі місця своєї діяльності.

Для аналізу платоспроможності або ж можливого банкрутства підприємства використовують також модель Альтмана, який один з перших запропонував оцінювати фінансовий стан не за допомогою коефіцієнтів, а з використання інтегральної моделі. Інтегральна модель - сукупність коефіцієнтів з ваговими значеннями, яка розраховує інтегральний показник, що дозволяє оцінити фінансовий стан підприємство.

Альтман виділив всього 5 факторів, що найбільш повно відображають діяльність підприємства. Після цього він використовував інструментарій множинного дискримінантного аналізу для визначення вагових значень у коефіцієнтів в інтегральній моделі. В результаті він отримав статистичну класифікаційну модель для визначення класу підприємства (банкрут / небанкрут / зона невизначеності) [21].

Методика п'ятифакторної моделі Альтмана змогла отримати найбільшого поширення. Вона була опублікована вченим 1968 році. Формула розрахунку цієї моделі має вигляд:

$$Z = 1,2 * X1 + 1,4 * X2 + 3,3 * X3 + 0,6 * X4 + X5 \quad (3.1)$$

Результати розрахунку Z - показника служать підставою імовірнісного прогнозу майбутньої неплатоспроможності (а надалі й банкрутства) для конкретного підприємства. Якщо показник Z менше за 1,81, то ймовірність банкрутства компанії 80-100%, якщо в межах 1,81-2,77, то ймовірність становить 35-50%, в межах 2,77-2,99, ймовірність 15-20%, а при значенні більше 2,99 – ймовірність близька до 0.

Для аналізу прогнозованої платоспроможності або можливого банкрутства беремо дані ТОВ «Рошен» за 2002-2018 роки.

У 1983 році Альтман запропонував оновлену модель для тих компаній, що не розміщують свої акції на фондовому ринку. Тому формула розрахунку інтегрального показника виглядає наступним чином:

$$Z = 0,717 * X1 + 0,847 * X2 + 3,107 * X3 + 0,420 * X4 + 0,998 * X5, \quad (3.2)$$

де $X1$ - відношення оборотного капіталу до суми активів підприємства;

$X2$ - відношення суми розподіленого прибутку (чистий прибуток) до суми активів підприємства;

$X3$ - відношення суми прибутку до оподаткування до загальної вартості активів;

$X4$ - відношення власного капіталу до зобов'язань;

$X5$ - відношення виручки (чистого доходу) до загальної величини активів підприємства.

Дана модель включає в себе 5 факторів, що наведені та описані вище. Варто зазначити, що Альтман розділив результати параметру Z по зонам – зелена, сіра та червона.

Відповідно до цього, якщо Z більше за 2,9, то підприємство знаходиться в зеленій зоні (зоні фінансової стійкості). Якщо значення даного показника знаходиться в межах 1,23 до 2,9, то підприємство належить до зони невизначеності (сіра зона). При значенні показника від 1,23 і менше, підприємство можемо віднести до червоної зони, тобто те, що має фінансові ризики [21].

При побудові економетричної моделі спробуємо не лише проаналізувати слабкі та сильні сторони у визначенні платоспроможності підприємства, а й зробити прогноз на декілька років. Визначимо за обраний період (2002-2018 рр.) динаміку та прослідкуємо вплив факторів на можливе банкрутство або ж забезпечення подальшої платоспроможності підприємства ТОВ «Рошен».

3.2 Побудова та оцінювання моделі

Для побудови економетричної моделі зібрано дані фінансової звітності з 2002 по 2018 рік ТОВ «Рошен». Залежною змінною Y обрано індикатор банкрутства Z , а незалежними змінними є наступні фактори:

X_1 – коефіцієнт поточної ліквідності;

X_2 – коефіцієнт рентабельності активів.

Дані фактори обрано через те, що вони найбільше мають вплив на платоспроможність, адже характеризують залежність підприємства від позик, здатності погашати зобов'язання, яка частка активів фінансується за рахунок позикових коштів, а також наскільки раціонально використовуються активи.

Коефіцієнт поточної ліквідності розраховується як оборотні активи поділені на суму довгострокових та короткострокових зобов'язань. Даний показник є мірою платоспроможності організації, здатності погашати поточні зобов'язання організації. У світовій практиці оптимальним вважається коефіцієнт в діапазоні від 1,5 до 2,5. Кредитори широко використовують даний коефіцієнт в оцінці поточного фінансового становища організації, небезпеки видачі їй короткострокових позик.

Коефіцієнт рентабельності активів - показник ефективності застосування і розподілу оборотних і необоротних активів підприємства. Рентабельність активів розраховується діленням чистого прибутку на величину всіх активів. Рентабельність активів дає уявлення про раціональність використання всіх активів підприємства.

Показник ROA дає інвесторам уявлення про те, наскільки ефективно компанія перетворює вкладені гроші в чистий прибуток. Чим вищий показник ROA, тим краще, оскільки компанія заробляє більше грошей на менших інвестиціях.

Індекс ROA дозволяє проаналізувати фінансову надійність, кредитоспроможність, інвестиційну привабливість організації шляхом обчислення розміру прибутку на кожен вкладений грошову одиницю [22].

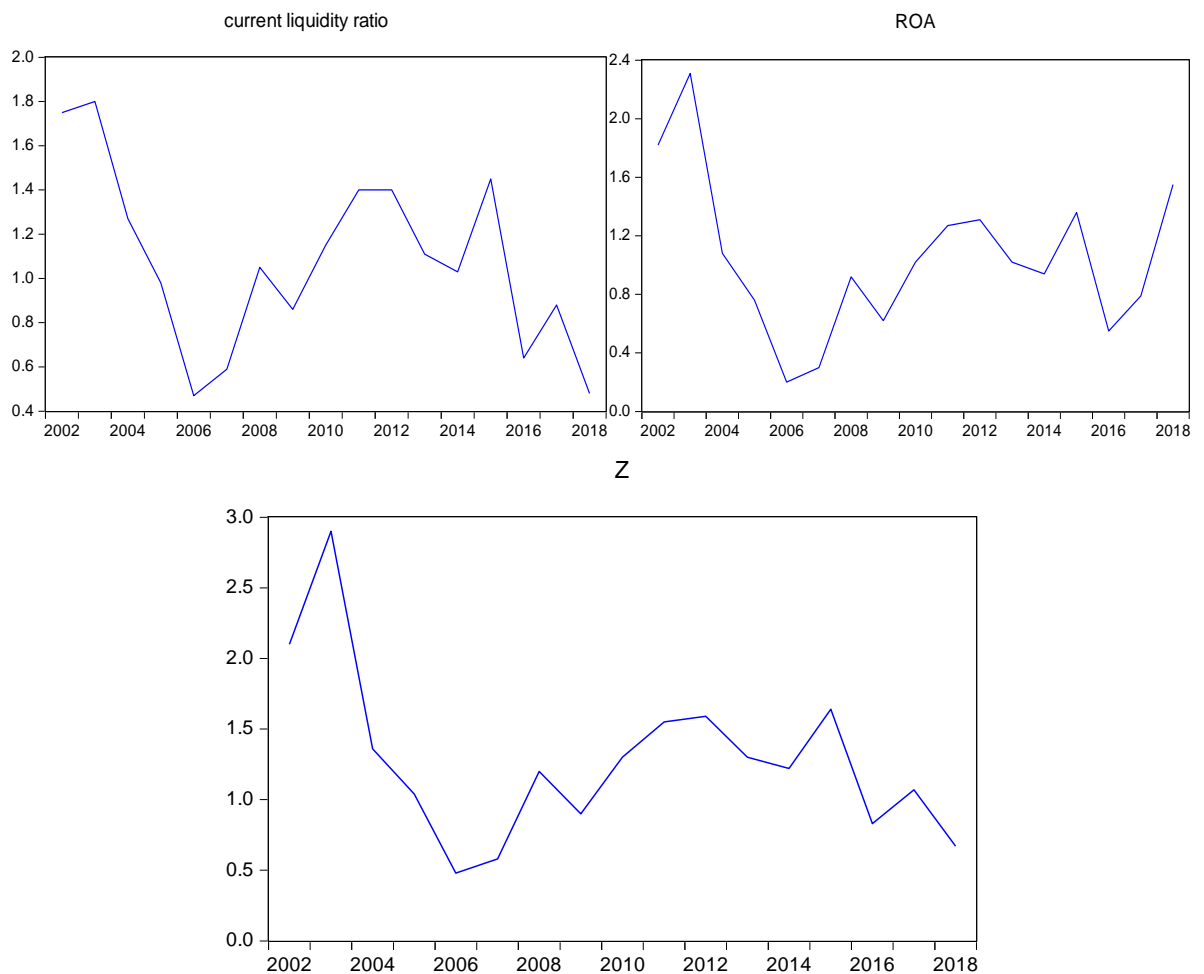
Розраховані вище наведені коефіцієнти, а також показник Z, що може свідчити про стабільний фінансовий стан або ж про можливу втрату платоспроможності.

Таблиця 2.1 Дані для побудови моделі

Year	Z	X1	X2
2002	2,1	1,75	1,82
2003	2,9	1,8	2,31
2004	1,36	1,27	1,08
2005	1,04	0,98	0,76
2006	0,48	0,47	0,2
2007	0,58	0,59	0,3
2008	1,2	1,05	0,92
2009	0,9	0,86	0,62
2010	1,3	1,15	1,02
2011	1,55	1,4	1,27
2012	1,59	1,4	1,31
2013	1,3	1,11	1,02
2014	1,22	1,03	0,94
2015	1,64	1,45	1,36
2016	0,83	0,64	0,55
2017	1,07	0,88	0,79
2018	0,67	0,48	1,55

Джерело: складено автором на основі даних [30]

Вище у таблиці наведені дані, які використані для побудови моделі відповідно до фінансової звітності підприємства «Рошен» за 2002-2018 роки.

Рисунки 2.1-2.3 Динаміка показників

Джерело: складено автором на основі даних [30]

Проаналізовано значення вище наведених показників в динаміці (2002-2018 роки) на рисунках 2.1-2.3.

Якщо аналізувати показник Z в динаміці, то прослідковуємо середнє значення – 1,21, що за моделлю Альтмана свідчить про те, що підприємство «Рошен» знаходиться в зоні невизначеності (сірій зоні), ймовірність банкрутства не висока, але не виключається.

Якщо відкрити ряди одночасно, можна провести як візуальний графічний так і статистичний аналіз рядів та залежності між показниками, що використовуються для моделювання.

Побудуємо та проаналізуємо регресійне рівняння згідно з нашими даними у динаміці.

Таблиця 2.4 Економетрична модель впливу факторів на показник Z (можливість банкрутства)

Dependent Variable: Z
Method: Least Squares
Date: 05/08/21 Time: 13:07
Sample: 2002 2018
Included observations: 17

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-0.182570	0.114543	-1.593903	0.1333
X1	0.997103	0.158846	6.277168	0.0000
X2	0.369065	0.120554	3.061401	0.0085
R-squared	0.934443	Mean dependent var	1.278235	
Adjusted R-squared	0.925078	S.D. dependent var	0.589663	
S.E. of regression	0.161402	Akaike info criterion	-0.651047	
Sum squared resid	0.364710	Schwarz criterion	-0.504009	
Log likelihood	8.533899	Hannan-Quinn criter.	-0.636431	
F-statistic	99.77715	Durbin-Watson stat	2.455745	
Prob(F-statistic)	0.000000			

Джерело: складено автором на основі даних [30]

Зважаючи на результати моделювання, можемо зробити висновок, що показник X1 (коефіцієнт поточної ліквідності) та X2 (коефіцієнт рентабельності активів) мають прямий вплив на змінну Z. Збільшення даних показників свідчить про збільшення значення показника Z, тобто покращення фінансового стану та платоспроможності підприємства.

Значення $|t| > t$ (кр), отже ми маємо підстави відхилити нульову гіпотезу, а отже коефіцієнти не дорівнюють нулю і значимі. За допомогою критерію Фішера також маємо підстави відхилити нульову гіпотезу, адже $F > F$ (кр). F-статистика розраховується з огляду на рівень пояснення регресійною моделлю дисперсії залежної змінної та з врахуванням кількості ступенів вільності.

Крім цього розраховано значення ймовірності помилки при відхиленні нульової гіпотези для критерію Фішера.

Правила прийняття рішень аналогічно як і для t-критерію для p-value полягає у порівнянні значення Prob(F-statistic) з критичним значенням довірчого інтервалу (наприклад 0,05).

Якщо значення перевищує критичне, то ми не маємо підстав відхилити нульову гіпотезу, отже коефіцієнт не значимий, у нашому випадку $\text{Prob}(F\text{-statistic})$ нижче за 0,05, тому коефіцієнт можемо вважати значимим.

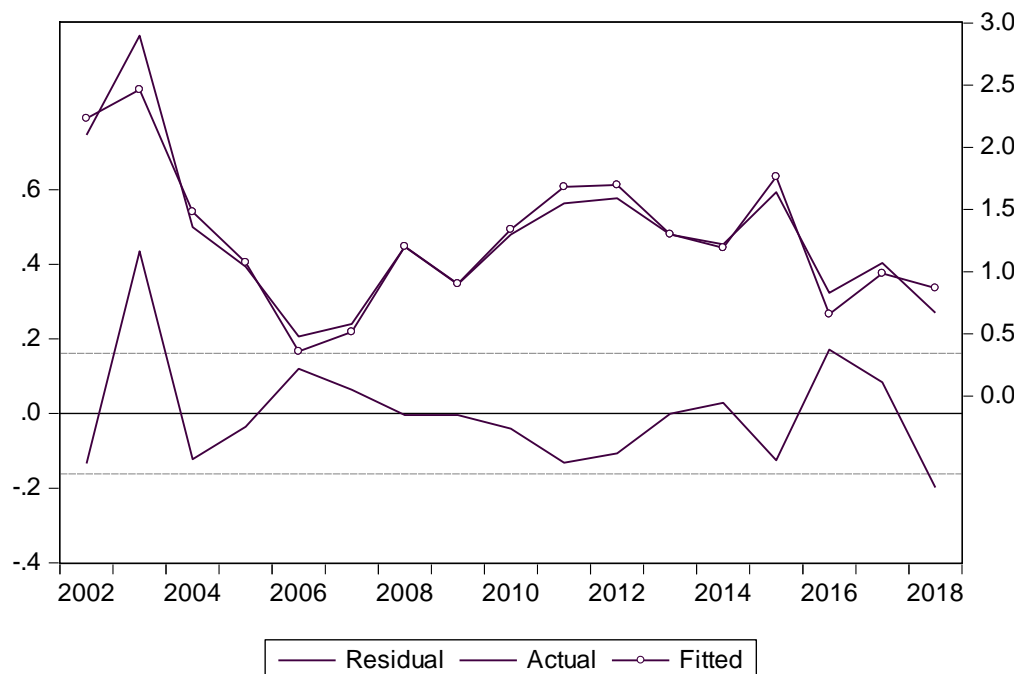
Для перевірки наявності автокореляції залишків моделі може бути використано декілька критеріїв.

Перший з них, який слугує перевірці автокореляції першого порядку (тобто залежності залишків спостереження від залишків попереднього) називається критерієм Дарбіна-Ватсона.

Тест Дарбіна-Ватсона перевіряє гіпотезу про наявність автокореляції залишків та має бути наближений до 2. У нашому випадку значення є наближений до 2, а точніше – 2,45.

Тест Дарбіна-Ватсона перевіряє наявність автокореляції першого порядку.

Згідно з результатами оцінки, зміна вище наведених коефіцієнтів на 93% пояснює зміну можливості втрати платоспроможності підприємства. Нижче наведений графік значень залежної змінної.

Рисунок 2.5 Значення залежної змінної

Джерело: складено автором на основі даних [30]

Пояснювальна здатність моделі також може бути перевірена через графічну візуалізацію оцінки моделлю значень залежної змінної.

В результаті у вигляді графіка відображено значення історичного рівня залежної змінної (Actual), оціненого відповідно до моделі рівня (Fitted) та рівня залишків або помилок моделі (Residual).

Нижче наведено таблицю значень залежної змінної та залишків.

Таблиця 2.6 Значення залежної змінної та залишків

obs	Actual	Fitted	Residual	Residual Plot
obs	Actual	Fitted	Residual	Residual Plot
2002	2.10000	2.23406	-0.13406	
2003	2.90000	2.46476	0.43524	
2004	1.36000	1.48234	-0.12234	
2005	1.04000	1.07508	-0.03508	
2006	0.48000	0.35988	0.12012	
2007	0.58000	0.51644	0.06356	
2008	1.20000	1.20393	-0.00393	
2009	0.90000	0.90376	-0.00376	
2010	1.30000	1.34054	-0.04054	
2011	1.55000	1.68209	-0.13209	
2012	1.59000	1.69685	-0.10685	
2013	1.30000	1.30066	-0.00066	
2014	1.22000	1.19137	0.02863	
2015	1.64000	1.76516	-0.12516	
2016	0.83000	0.65856	0.17144	
2017	1.07000	0.98644	0.08356	
2018	0.67000	0.86809	-0.19809	

Джерело: складено автором на основі даних [30]

Сутність тесту полягає у оцінці коефіцієнтів рівняння де залежною змінною є значення залишків, а незалежними змінними крім змінної моделі виступають лагові значення ряду залишків.

Нульова гіпотеза тесту полягає у тому, що коефіцієнти між залишками дорівнюють нулю, що відповідає класичному припущенню.

Для перевірки автокореляції вищих порядків використаємо LM тест.

Результати тесту отримано у вигляді таблиці. Якщо Prob. менше за критичний рівень (0,05 для 95 % довірчого інтервалу), то ми маємо підстави відхилити нульову гіпотезу, а отже визначаємо, що кореляції між залишками не нульові та автокореляція відсутня.

Таблиця 2.7 Перевірка автокореляції вищих порядків

Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Test:

F-statistic	1.382604	Prob. F(2,12)	0.2882
Obs*R-squared	3.183736	Prob. Chi-Square(2)	0.2035

Test Equation:

Dependent Variable: RESID

Method: Least Squares

Date: 05/18/21 Time: 10:18

Sample: 2002 2018

Included observations: 17

Presample missing value lagged residuals set to zero.

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	0.043706	0.114724	0.380967	0.7099
X1	-0.053855	0.160486	-0.335575	0.7430
X2	0.020786	0.120408	0.172631	0.8658
RESID(-1)	-0.453011	0.294192	-1.539850	0.1495
RESID(-2)	-0.328208	0.303167	-1.082598	0.3003
R-squared	0.187279	Mean dependent var	-2.53E-16	
Adjusted R-squared	-0.083629	S.D. dependent var	0.150978	
S.E. of regression	0.157164	Akaike info criterion	-0.623120	
Sum squared resid	0.296408	Schwarz criterion	-0.378057	
Log likelihood	10.29652	Hannan-Quinn criter.	-0.598760	
F-statistic	0.691302	Durbin-Watson stat	1.769839	
Prob(F-statistic)	0.611980			

Джерело: складено автором на основі даних [30]

Для перевірки відсутності гетероскедастичності у залишках моделі можна використати один зі спеціальних тестів, зокрема тест Вайта, який встановлює чи залишкова дисперсія змінної у регресійній моделі є постійною.

Аналогічно до тесту LM результати оцінку представлено у вигляді таблиці оціненого рівняння, специфікація якого передбачає оцінку залежності квадратів залишків від ряду змінних. Гетероскедастичність буде позначатися на зменшенні ефективності при оцінці параметрів. Для цього обираємо View/Residual Diagnostics/Heteroskedasticity Tests у програмі EViews.

Результати тесту, аналогічно до попереднього прикладу, представлено у вигляді значень Prob. F(5,11) та Prob. Chi-Square(5).

Нульова гіпотеза тесту – гомоскедастичність залишків моделі. Можемо зробити висновок, що значення Prob. F(5,11) є нижчими за критичний рівень (для

рівня значимості 95 % від становить 0,05), тому ми маємо підстави відхилити нульову гіпотезу, що свідчить про те, що залишки не є гомоскедастичними.

Таблиця 2.8 Перевірка автокореляції вищих порядків

Heteroskedasticity Test: White

F-statistic	29.52060	Prob. F(5,11)	0.0000
Obs*R-squared	15.82096	Prob. Chi-Square(5)	0.0074
Scaled explained SS	21.92161	Prob. Chi-Square(5)	0.0005

Test Equation:

Dependent Variable: RESID^2

Method: Least Squares

Date: 05/08/21 Time: 13:27

Sample: 2002 2018

Included observations: 17

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-0.039113	0.043660	-0.895857	0.3895
X1^2	-0.202509	0.065052	-3.113034	0.0099
X1*X2	0.095528	0.106192	0.899580	0.3876
X1	0.246842	0.117747	2.096381	0.0600
X2^2	0.074541	0.060887	1.224249	0.2464
X2	-0.156417	0.061973	-2.523965	0.0283
R-squared	0.930644	Mean dependent var	0.021454	
Adjusted R-squared	0.899119	S.D. dependent var	0.044701	
S.E. of regression	0.014198	Akaike info criterion	-5.400883	
Sum squared resid	0.002217	Schwarz criterion	-5.106808	
Log likelihood	51.90751	Hannan-Quinn criter.	-5.371652	
F-statistic	29.52060	Durbin-Watson stat	1.653255	
Prob(F-statistic)	0.000005			

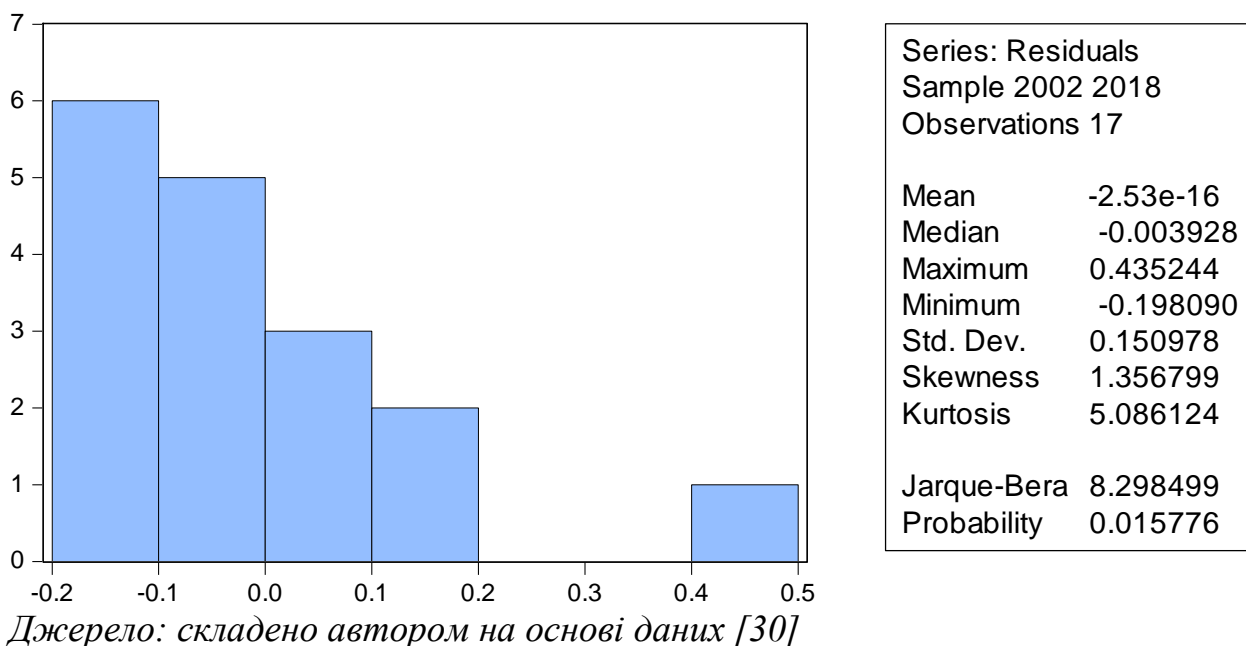
Джерело: складено автором на основі даних [30]

За допомогою тесту Жарга-Бера перевіримо нульова гіпотезу тесту – нормальність розподілу.

Для перевірки залишків на нормальність використовується відповідний тест, результати якого наведено в таблиці нижче.

Варто звернути увагу на тест Жарга-Бера та значення Probability. За допомогою цих показників перевіримо розподіл залишків. Отже, якщо значення Probability не перевищує 0,05, то ми маємо підстави відхилити цю гіпотезу, отже залишки не нормально розподілені.

Проте важливо відзначити, що порушення цього припущення спостерігається часто, особливо для досить невеликих вибірок як у нашому випадку.

Таблиця 3.3 Перевірка розподілу залишків на нормальність

Отже, економетричну модель було оцінено за усіма критеріями, визначено оцінки коефіцієнтів регресійного рівняння (t-статистика Стюдента, F-критерій Фішера), залежна змінна має достатній ступінь пояснення варіації (R^2), автокореляції залишків відсутні, відсутня гетероскедастичність залишків моделі, доведено адекватність аналізованої моделі.

Завдяки проведеному аналізу можемо виділити певні можливості та шляхи підвищення платоспроможності підприємства, розглянути зі сторони балансу, кризи та інші варіанти.

3.3 Шляхи підвищення платоспроможності підприємства

Платоспроможність забезпечує та гарантує подальшу успішну діяльність підприємства, тому розглянемо можливі шляхи підвищення платоспроможності.

При аналізі побудованої економетричної моделі виявлено, що прямий вплив на платоспроможність підприємства мають коефіцієнт рентабельності активів та коефіцієнт поточної ліквідності. Збільшення даних показників свідчить про

збільшення значення показника Z , тобто покращення фінансового стану та платоспроможності підприємства.

Варто переоцінити операційні витрати. Наприклад, використовувати певних постачальників, що не входять до бюджету компанії. Цей варіант допоможе покращити співвідношення боргу до доходу та збільшити операційний дохід. Як варіант – шукати масові знижки при закупівлі продуктів для виробництва.

При тісній співпраці з продавцями, можливо спробувати звернутися до них за знижками. У деяких випадках продавці вважають, що краще утримувати поточних клієнтів, пропонуючи масові знижки. Подібно до переоцінки витрат, це допоможе збільшити операційний дохід [23].

Також доцільним є підвищення ефективності використання оборотних коштів за допомогою контролю в розрахунках, що включає визначення умов оплати за вироблену продукцію, створення резерву боргів сумнівного походження та відбір потенційних покупців. Підвищити ефективність управління майном підприємств шляхом застосування інтенсивних та екстенсивних факторів для покращення використання коштів. Для того, щоб виробничий процес був безперервним, повинна бути ліквідна частина оборотних коштів.

Перш за все, необхідно збільшити прибуток від реалізації шляхом впровадження прогресивних стандартів, енергозберігаючих технологій та зменшення собівартості продукції. Необхідно звести виробничий цикл до мінімуму і тим самим прискорити оборот коштів. Залучати нові довгострокові джерела фінансування, які гарантуватимуть постійний потік коштів.

Платоспроможність покращується, коли активи збільшуються, а пасиви зменшуються. Однак компанія може покращити платоспроможність, продавши деякі активи для погашення боргу. Збільшення власного капіталу покращує платоспроможність.

Платоспроможність також покращується за рахунок реінвестування активів та капіталу у бізнес, уникнення нових боргів та належного догляду за наявними активами. Хоча платоспроможність є необхідною умовою прибутковості, підвищення прибутковості покращує платоспроможність.

План підвищення поліпшення прибутковості шляхом вивчення звітів про прибутки та збитки та розробки плану дій, що включає зменшення комерційних витрат, створення маркетингового плану для залучення більшої кількості клієнтів та дослідження нових ринків.

Платоспроможність змінюється дуже швидко, і це цілком можливо в будь-який час, її хронічна втрата або тимчасова. Наприклад, сьогодні організація є платоспроможною, а завтра настає термін розрахунку з позикодавцем, але коштів не вистачає через затримку сплати боржником і компанія стає неплатоспроможною. Така затримка є короткочасною і платоспроможність швидко відновлюється [24].

Варто зазначити, що пандемія коронавірусу також вплинула на платоспроможність українських підприємств. Зниження платоспроможності і погіршення споживчих настроїв також позначилися на кредитному попиті.

У промисловості падіння виробництва у квітні 2020 року до квітня 2019 року становило 16,2%, то вже у травні – на 12,2% та у червні – на 5,6% відповідно.

Пандемія спричинила ефект «сніжного кому», закриття підприємств на карантин спричинило закриття малого та середнього бізнесу, а отже скорочення платоспроможного попиту, що спричиняє подальше банкрутство малих підприємств.

Виправити це за наявної економічної стратегії в найближчі строки практично неможливо.

Найбільш дієвими кроками для відновлення виробництва в постпандемічний період в Україні будуть:

- запровадження податкових пільг для виробництв, які були зупинені на час карантину на період близько 2-х років (усереднене значення).
- фінансування за участі держави створення повного циклу виробництва товарів, критично необхідних в умовах, що становлять загрозу життю і здоров'ю громадян;

- відновлення державного замовлення на продукцію вітчизняних підприємств [25].

Варто дослідити також як світова економіка підвищує платоспроможність підприємств у періоди кризи. США, наприклад, розробили пакет заходів для економічної підтримки.

А центральний банк виділив додатково близько 500 мільярдів доларів, щоб профінансувати урядову програму кредитування для компаній, що мають проблеми.

У Китаї також запровадили заходи, щоб уникнути банкрутства багатьох компаній. А якщо потенційна компанія-банкрут приймає участь в заходах проти пандемії, суд може взагалі припинити процедуру банкрутства.

У Японії немає закону, що вирішує питання, що пов'язані з неплатоспроможністю, проте були створені певні можливості для того, щоб пом'якшити вплив пандемії на підприємства.

До таких заходів можемо віднести однорічний пільговий період щодо сплати податків та зборів, також уряд Японії виділятиме фінансову допомогу для підприємств малого та середнього бізнесу.

Також діють дотації на підтримку зайнятості, змінені правила торгівлі на фондовій біржі, звільнення від сплати нарахувань через зміну умов погашення заборгованості [26].

Тому варто також зазначити рекомендації по підвищенню платоспроможності і для наших підприємств, для того щоб виробничий процес був безперебійним, повинна бути ліквідною частина оборотних коштів. Підвищити платоспроможність і поліпшити фінансову стійкість можна декількома способами.

В першу чергу необхідно збільшити прибуток від продажів за рахунок впровадження прогресивних нормативів, енергозберігаючих технологій і зниження виробничих витрат, скоротити виробничий цикл до мінімуму і тим самим прискорити оборотність коштів, залучити нові довгострокові джерела фінансування, які будуть гарантувати постійне надходження грошових коштів.

Висновки до розділу 3

У даному розділі було проаналізовано та побудовано економетричну модель на основі фінансової звітності підприємства «Рошен» за 2002-2018 роки. На основні теоретичних положень та аналізі фактичного матеріалу, показано оцінку впливу факторів (поточна ліквідність, рентабельність активів) на платоспроможність конкретного підприємства у динаміці. Згідно з проаналізованими результатами, можемо зробити висновок, що фінансовий стан та платоспроможність підприємства є оптимальним найближчі роки, хоча і мають певні ризики банкрутства. Щоб запобігти банкрутству підприємства, наведено можливі шляхи розвитку, покращення ситуації як під час стабільного розвитку, так і під час криз (корона криза), наведені дії інших країн для підтримки платоспроможності закордоном.

ВИСНОВКИ

Дослідження даної теми показало, що проблема підтримки платоспроможності підприємств в сучасному світі та для нашої країни є дуже актуальною, адже має значний вплив на соціально-економічний розвиток. У сучасних умовах всі суб'єкти ринкових відносин зацікавлені в тому, щоб отримати об'єктивну інформацію про фінансовий стан своїх ділових партнерів. На платоспроможність компанії впливає багато чинників, як зовнішніх, так і внутрішніх.

Дані фактори впливу можуть зменшувати платоспроможність (зниження обсягів прибутку, підвищення собівартості), так і підвищувати (інвестування капіталу, скорочення запасів). Існує декілька підходів до розрахунку та оцінки платоспроможності підприємства, серед яких найбільше використовувався метод коефіцієнтів, що передбачає здійснення розрахунків показників, що показують стабільність положення фінансів підприємства.

Для аналізу платоспроможності в даній роботі було обрано кондитерську корпорацію «ROSHEN», що є одним з найбільших світових підприємств, що виробляє кондитерські вироби. ТОВ «Рошен», лідирує в продажах шоколадних цукерок, батончиків, а також тортів.

Завдяки SWOT-аналізу визначено сильні сторони підприємства (активне впровадження інновацій, великий асортимент продукції, високий рівень кваліфікації персоналу, виробничі об'єкти сертифіковані відповідно до міжнародних вимог), слабкі сторони (уповільнення зростання ринку), потенційні можливості (проведення маркетингових досліджень з вивчення нових каналів збуту), а також потенційні загрози (економіко-політична нестабільність на національному ринку).

Проаналізовані та розраховані коефіцієнти довгострокового фінансового забезпечення першого, другого та третього ступенів, що виявилися в межах нормативних значень. Розраховані коефіцієнти фінансового ризику, маневреності

власного капіталу, фондівдачі, фінансової залежності та фінансової незалежності, концентрації позикового капіталу, що також є в межах нормативних значень, що свідчить про стабільний фінансовий стан та платоспроможність підприємства «Рошен».

За допомогою багатфакторної моделі Бівера було проаналізовано вплив факторів (рентабельність активів, коефіцієнт поточної ліквідності, фінансовий леверидж) та досліджено в динаміці, що підприємство «Рошен» є платоспроможним, проте має певні ризики найближчі 5 років.

Для аналізу платоспроможності або ж можливого банкрутства підприємства використовують також модель Альтмана, який один з перших запропонував оцінювати фінансовий стан не за допомогою коефіцієнтів, а з використання інтегральної моделі. За допомогою даною моделі розраховано показник Z , що є індикатором банкрутства, у середньому в динаміці він становить 1,21, що свідчить про те, що підприємство має стабільний фінансовий стан, проте є можливості для його покращення.

Побудована економетрична модель має значимі коефіцієнти регресійного рівняння (t -статистика Стюдента, F -критерій Фішера), достатній ступінь пояснення варіації залежної змінної, відсутність автокореляції залишків моделі (Тест Дарбіна-Ватсона, LM тест), відсутність гетероскедастичності залишків моделі (Тест Вайта), відсутність мультиколінеарності факторів моделі та нормальний розподіл залишків моделі.

Наведені можливі шляхи підвищення платоспроможності підприємств у сучасних умовах такі як переоцінка операційних витрат, реінвестування активів та капіталу у бізнес, збільшити прибуток від продажів за рахунок впровадження прогресивних нормативів, енергозберігаючих технологій і зниження виробничих витрат, скоротити виробничий цикл до мінімуму, а в умовах корона кризи варто взяти до уваги приклади країн-сусідів та успішні кейси допомоги бізнесам та підприємствам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. О.О. Непочатенко, Н.Ю. Мельничук. Фінанси підприємств URL:
https://pidru4niki.com/1787010753061/finansii/finansii_pidpriyemstv
2. My accounting course. What is solvency? URL:
<https://www.myaccountingcourse.com/accounting-dictionary/solvency>
3. Х. Я. Яремик. METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE EVALUATION OF SOLVENCY OF ENTERPRISE URL:
<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4507>
4. Зуб Ірина. Фактори впливу на ліквідність та платоспроможність підприємства URL: <https://naub.ua.edu.ua/2013/factory-vplyvu-na-likvidnist-ta-platospromozhnist-pidpriyemstva/>
5. Л.А. Шергіна. ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ І ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА В ПЕРІОД КРИЗИ URL:
<https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/10510/111-117.pdf?sequence=1>
6. Богданов М.Х. ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/53-1.pdf>
7. О.Я. Базилінська. Фінансовий аналіз: теорія та практика URL:
<https://subject.com.ua/pdf/80.pdf>
8. Титаева А.В. Анализ денежного потока URL:
https://www.cfin.ru/finanalysis/flow_of_funds_analysis.shtml
9. Oksana Semchuk. ENTERPRISE FINANCIAL BALANCE: THE CONCEPT AND NATURE URL:
http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/21205/2/SEIED_2017_Semchuk_O-Enterprise_financial_balance_128-130.pdf
10. Т.А. Мельник. Методи визначення платоспроможності підприємства URL:
<https://core.ac.uk/download/pdf/158807259.pdf>

11. Статут ПрАТ "Київська кондитерська фабрика "Рошен", затверджений позачерговими загальними зборами акціонерів (протокол б/н від 30 липня 2019 р.)
URL: http://kcf.roshen.com/uploads/DNDNNN_DNDD_DDDDNDNDN_DD_DN_30.07.2019.pdf
12. "История бренда ROSHEN (Рошен)" URL: <http://www.breadbranch.com/history/view/45.html>
13. Офіційний сайт «Рошен» URL: <https://www.roshen.com/pro-roshen>
14. Анализ финансового состояния предприятия URL: https://afdanalyse.ru/publ/finansovyj_analiz/analiz_balansa/analiz_platezhnesposobnosti/10-1-0-214
15. The Importance of Working Capital Management. URL: <https://www.investopedia.com/ask/answers/100715/why-working-capital-management-important-company.asp>
16. Рабочий капитал формула URL: <https://rebuko.ru/rabochij-kapital-formula/>
17. Коефіцієнт довгострокового фінансового забезпечення URL: https://studopedia.com.ua/1_37030_koefitsiient-dovgostrokovogo-finansovogo-zabezpechennya.html
18. Кобилецький В. Р., Показник фінансової стабільності (Коефіцієнт фінансування) URL: <https://www.finalon.com/ru/slovar-ekonomicheskikh-pokazatelej/335-pokazatel-finansovoj-stabilnosti-koeffitsient-finansirovaniya>
19. Прогнозирование вероятности банкротства на основе модели Бивера
URL: https://afdanalyse.ru/publ/finansovyj_analiz/1/proгнозирование_вероятности_bankrotstva_na_osnove_modeli_bivera/13-1-0-83
20. КОЭФФИЦИЕНТ БИВЕРА: ФОРМУЛА РАСЧЕТА. КАК ОПРЕДЕЛИТЬ ЛИКВИДНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ URL: <https://finzz.ru/koefficient-bivera.html>
21. МОДЕЛЬ АЛЬТМАНА (Z-СЧЕТ АЛЬТМАНА). ПРОГНОЗИРОВАНИЕ БАНКРОТСТВА БИЗНЕСА. ФОРМУЛЫ URL: <https://finzz.ru/model-altmana.html>

- 22.Как продиагностировать финансовое состояние предприятия? URL: http://www.smb24.ru/nachinayuschim_svoj_biznes/razrabotka_biznesplana/kak_prodiagnostirovat_finansovoe_sostoyanie_predpriyatiya
- 23.What solvency is and how it solves your financial woes. John Shieldsmith URL: <https://quickbooks.intuit.com/r/coronavirus/understanding-solvency-ratios/>
- 24.How to increase solvency URL: <https://eng.coin-group.com/3150927-how-to-increase-solvency>
- 25.УКРАЇНА: вплив COVID-19 на економіку і суспільство (бачення постпандемічного розвитку у 2020-2024 рр. очима експертів та молоді) URL: file:///C:/Users/User/Downloads/Concensus_2020_ukr_52_Aug.pdf
- 26.Як світові гіганти рятують бізнес від банкрутства через коронавірус URL: <https://www.dw.com/uk/%D1%8F%D0%BA/>
- 27.Market Business News. What is solvency? Definition and examples URL: <https://marketbusinessnews.com/financial-glossary/solvency-definition-meaning/>
- 28.Кіндрацька Галина. ОЦІНЮВАННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТИПОВИХ МЕТОДИК URL: https://www.researchgate.net/publication/336123459_OCINUVANNA_PLATOS_PROMOZNOSTI_UKRAINSKIH_PIDPRIEMSTV_PROBLEMNI_ASPEKTI_TIROVIN_METODIK
- 29.Г.Г. Кірейцев. Фінансовий менеджмент. URL: <https://buklib.net/books/21874/>
- 30.Бази даних. 00382125 - Приватне акціонерне товариство "Київська кондитерська фабрика "Рошен" URL: <https://smida.gov.ua/db/prof/00382125>
- 31.К.В. ОРЕХОВА, О.С. ТКАЧЕНКО. МЕТОДИКА ІНТЕГРАЛЬНОЇ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА URL: file:///C:/Users/User/Downloads/Pib_2004_3_3_53.pdf
32. Аналіз ліквідності балансу. URL: https://studme.com.ua/11301107/sotsiologiya/analiz_likvidnosti_balansa.htm
- 33.Метод коефіцієнтів. URL: <https://pravo.studio/bankovskie-operatsii/metod-koefitsientiv-19991.html>

34. Показатели финансового анализа: что дают, как посчитать, где применяются URL: <https://finacademy.net/materials/article/pokazateli-finansovogo-analiza-predpriyatiya>
35. Коефіцієнти фінансової стійкості. Основні фінансові коефіцієнти для аналізу діяльності підприємства. URL: <https://aggregator-mlm.ru/uk/koefficienty-finansovoi-ustoichivosti-osnovnye-finansovye/>